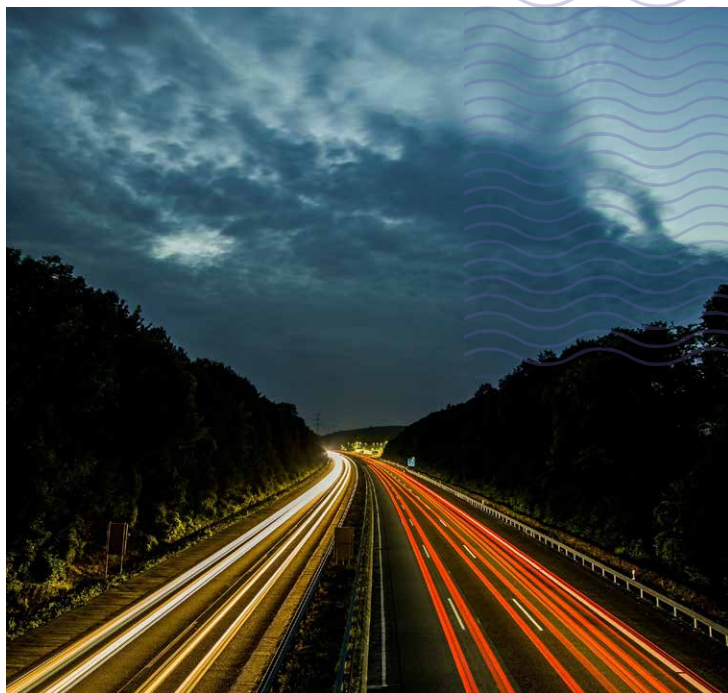

Resurseffektiv mobilitet för gods och personer

RESURSEFFEKTIVITET
OCH CIRKULÄR EKONOMI
DELPROJEKT: MOBILITET

STATUSRAPPORT 2019

Resurseffektivitet
och cirkulär ekonomi

Introduktion

Delprojektet mobilitet fokuserar på resurseffektiv mobilitet för gods och personer inom

alla fyra trafikslag: väg- och bantrafik samt sjö- och luftfart.

Utmaningar

Ett antal globala utvecklingstrender påverkar mobilitetsområdet, där elektrifiering, digitalisering och autonoma fordon är särskilt viktiga. Tjänstefiering (alltså erbjudande av tjänster i stället för produkter), digital plattformsteknik, datadelning, delningsekonomi och blockkedjelogistik är andra utvecklingstrender. Alla dessa bygger på kvalificerad teknikutveckling, där tänkta kundbehov och nya former av lönsam verksamhet med låga investeringskostnader och snabba introduktioner är en stor del av drivkraften. Även om det fortfarande finns tekniska utmaningar så handlar många av hindren om mjukare faktorer såsom förändring av lagar, regler och betendeförändringar samt nya affärsmodeller.

Dessutom finns det en stor underutnyttjad kapacitet i transportsektorn, där fyllnads-

graden för godstransporter ligger på cirka 60 procent för alla trafikslag. För persontransporter i Europa har en genomsnittlig personbil endast cirka fem procents nyttjandegrad. Samtidigt finns det många utmanande politiska mål på både europeisk och nationell nivå. I Sverige ska till exempel "Växthusgasutsläppen från inrikes transporter minska med minst 70 procent mellan 2010 och 2030", enligt ett riksdagsbeslut 2017 och "kollektivtrafikens marknadsandel fördubblas till år 2030" (utifrån basåret 2006, då kollektivtrafiken hade en marknadsandel om 18 procent, enligt K2, Sveriges nationella centrum för forskning och utbildning om kollektivtrafik, och Svensk Kollektivtrafik). På lokal nivå har till exempel Stockholms stad beslutat att minska biltrafiken i Stockholm, trots den ökade inflyttningen.

Observationer – hur långt har vi kommit?

För att identifiera utmaningarna inom mobilitet har arbetsgruppen valt att särskilt analysera *livsmedelstransporter* för att identifiera relevanta frågeställningar för transportområdet generellt. Livsmedelstransporter utgör en relativt stor andel av Sveriges godstransporter per lastbil – 16 procent av körda kilometer, enligt Trafikanalys (Lastbilstrafik 2017). Området innefattar även person- och godstransporter. Nedan är några av de observa-

tioner som hittills framkommit för att öka resurseffektiviteten.

- **Fyllnadsgrad och nyttjandegrad.** Logistikoptimering, det vill säga ökad koordinering mellan orderläggning och transportplanering, kan förbättras genom digitalisering.
- **Upphandlingar.** Lagen om offentlig upphandling, LOU, inkluderar vanligen trans-

porter av varor och tjänster. Kunskapen hos upphandlare avseende resurseffektivitet och transportens andel av kostnaden kan förbättras.

- **Medvetenhet hos kunder och leverantörer.** Transportköparnas krav på leveransvillkor kan utvecklas genom ökad information om till exempel flexibla leveranstidpunkter och att inköpsplaneringen optimeras avseende ökad resurseffektivitet.
- **Samarbete.** Ökad resurseffektivitet kan uppnås genom leverantörssamordning, samlastning med olika gods i samma fordon och intermodala transporter dvs där en transport använder flera trafikslag. För att uppnå resultat krävs samarbete och lösningar kring det *fysiska flödet*, *informationsflödet* och *betalningsflödet*. Datadelning och utvecklade samsarbetsformer mellan transportköpare och -säljare kan leda till högre fyllnads- och nyttjandegrad. En ökad delning av information är

emellertid inte oproblematisk sett till konkurrensrättsliga och informationsrättsliga regler, såsom GDPR.

- **Matchmaking/ Mobilitet och Logistik som tjänst.** För att åstadkomma en effektivisering i nyttjandet av befintlig kapacitet i transportsystemet, behövs nya strukturer och teknik, bland annat digitalisering, som möjliggör samordning och matchning mellan olika transportoperatörer, resenärer och godstransportörer.
- **Planera staden för e-handel och distribution "sista milen".** Livsmedelshandel online utgör endast två procent i dagsläget men spås öka. Fortfarande sker många resor "sista milen", det vill säga från butiken till hemmet, per bil. För att ta tillvara på den växande e-handels potential till ökad resurseffektivitet genom samordnade transporter behöver bland annat stadens utformning planeras och förändras utifrån detta.

Synergier med andra sektorer/flöden

En övergång till en mer cirkulär ekonomi kommer att skapa fler transporter för alla typer av gods- och persontransporter. Då be-

hövs både ett systemperspektiv samt livscykelanalyser för enskilda produkter.

Vägen framåt

För att möta utmaningarna med ökad resurseffektivitet inom mobilitet behövs många olika lösningar. Politikens roll kan vara att underlätta regelverket för delning, tillstånd, förstärka incitamenten och synliggöra mått på hög fyllnads- och nyttjandegrad samt ställa krav på resurseffektivitet i samband med upphandling. Samarbete mellan aktörer i trans-

portbranschen bör uppmuntras och teknikutveckling som digitalisering främjas. Tydliga skatteregler behövs för utveckling av delade transporttjänster. Finansiella sektorns roll kan vara att erbjuda försäkringar för delningslösningar och fördela ekonomisk risk. Det behövs också föregångare och inspirerande exempel på hur resurseffektiv mobilitet kan se ut.

Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademiens (IVA) projekt Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi samlar över 50 företag, organisationer och myndigheter under visionen att Sverige ska bli den ledande nationen för ett resurseffektivt, cirkulärt samhälle. Syftet är att i samklang med FNs hållbarhetsmål stärka Sveriges konkurrenskraft i en framtid med begränsade resurser, samtidigt som samverkan och rörelse framåt skapas kring Sveriges resursvägval. Projektet är en uppföljning av IVA-projektet Resurseffektiva affärsmodeller – stärkt konkurrenskraft, som genomfördes 2014–2016.

Projektet är uppdelat i fem delprojekt: lokaler, mobilitet, textil, livsmedel och plast. Denna skrift utgör en deltidsavstämning för arbetet i delprojektet för mobilitet.

Statusrapporten levererar delprojektets observationer och identifierar viktiga områden för fortsatt arbete, men företräder inte nödvändigtvis projektstyrgruppens eller IVAs rekommendationer. Fullt utvecklade rapporter och slutsatser från styrgruppen och IVA kommer att publiceras i slutet av 2019.

För mer information och kontakt:

Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi
Kungl. Ingenjörsvetenskapsakademien (IVA)
Box 5073, 102 42 Stockholm, Sweden
Tel: 08-791 29 00
E-mail: info@iva.se
www.iva.se